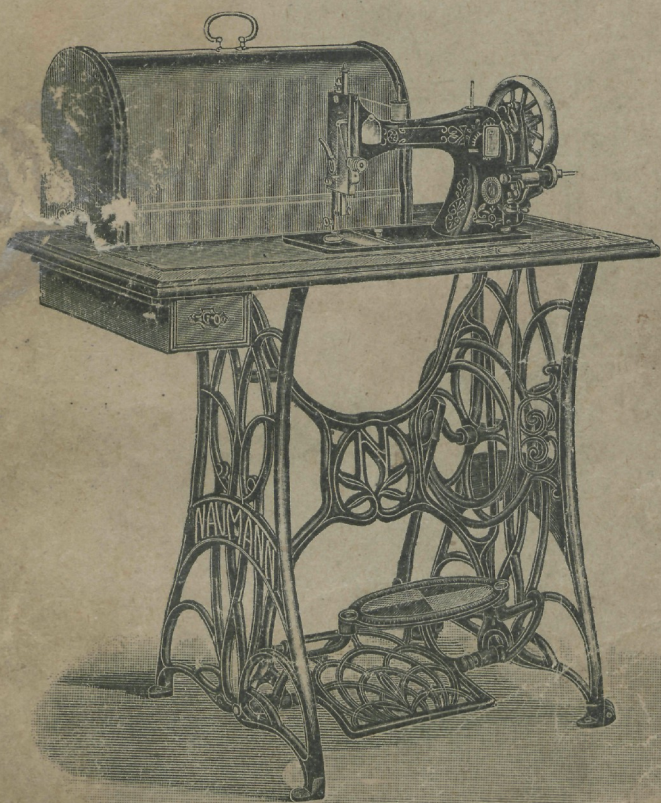
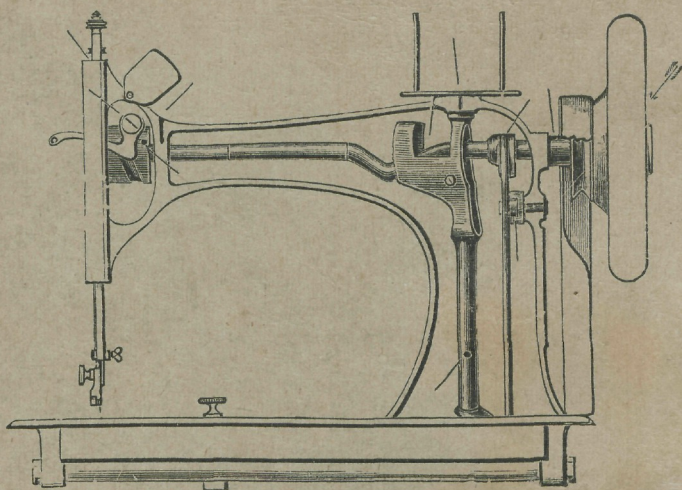

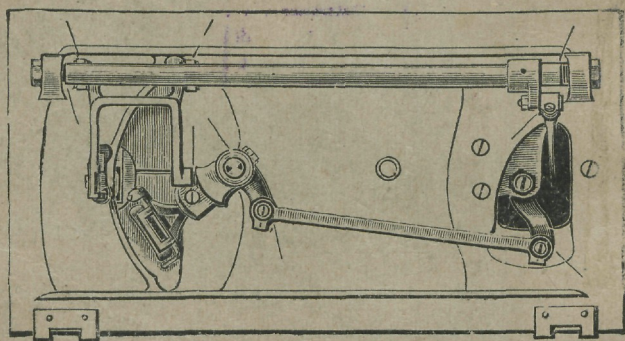
Juhataja
Naumann
õmblus-masinale.

Seidel & Naumann, Dresden.

Need kohad peavad õlitud saama mis kriipudega tägentatud ei.

Anna Tiit

Õpetused

nte

Saumann masinale.

Fr. E. Kreutzwaldi
alm. EMSV Riiklik
Raamatukogu

2-154.674

Õpetused.

Need õpetused on täieste läbi katjutud, nõnda et iga mõisilik inimene ilma teise juhatuseta võib masinaga ümberkäia. Kõige parem on weel, kui õppijale üks teine iga tähendus pikkamise ette loeb, sellajal kui teine õppija ise masina kallal tüf tüffilt läbi katjub. Kesgi ei pea seal kallal mitte rāpakas olema, waid wõtku pikkamise iga tüf läbi, nii mittu fōrd kui selgets saab, ja siis wast hakkagu teist õppima.

Masinat on kõik täieste kōtku pandut et kōhe pruukida wōib, agga kui need kaugele saadetakse, siis wõetakse pealmine pool ühest āra.

1. Ajamise-rihm.

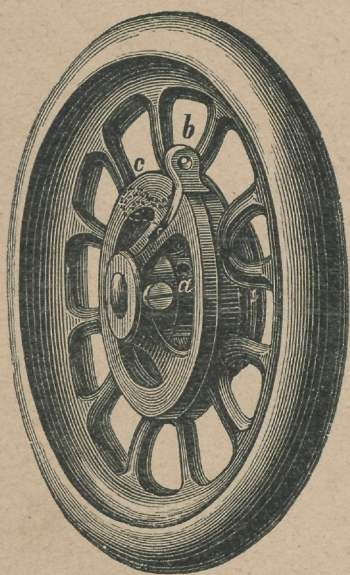
Ümberajamise rihm saab ülemise ratta soone sisse pandut, siis pista mõlemad otjad lana aukudest läbi ja pane alumise joone ümber, soone sisse. See rihm peab alati parajaste pingul olema; kui ta peaks aega möōda wāga lōdwale minema, siis lōika see jagu lühemaks ja pane jälle haagiga heaste kinni. Wāga liiga pingul ei tohi rihm ka olla, siis käib masin raskestē.

2. Tallapu.

Enne kui õmblema hakkad, pead tallama õppima, masin peab kas ühe ehk kahe jalaga ühetasa, ilma taffistamba, kas ruttu ehk pikkamine ümber aetud jaama. Jalad peawad nenda tallapuu peale pandut jaama et warwaste ja kannaga ühetasa vogu antakse. Pealmine rattas pane kēega enese, poole tõmmates kēima. Soia aga selle eest et rattas ilmas ei saa teisepidi ümber kēima pandut. Kui masina ilma riidi alla panemata kēima paned, kas õppimine ehk ka poolimise juures, siis peab ilma unustamata, igafōrd riide presšjalg ülese tõstma, jēst muidu wōid hambad āra tõugada.

3. Nōela sisse panemine.

Nōela õige panemine on üks kõige tähtsam asi õmblemise juures. See sama sünnib järgmisel lihtsel wiisil: Pandagu nōel pitka soonega pahem poole hoides nōela kangi klammri mahēle, nii kaugele kui aga nōel lähēb, ja siis fruuwigu seal olewa fruuwiga kōwaste kinni.

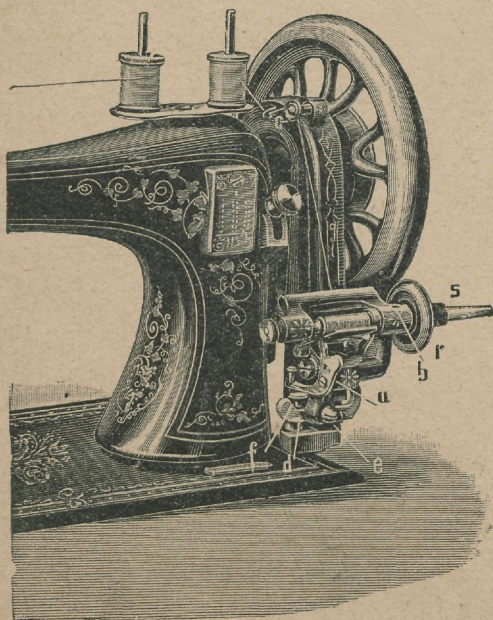

4. Oogratta lahti peastmine poolimise juures.

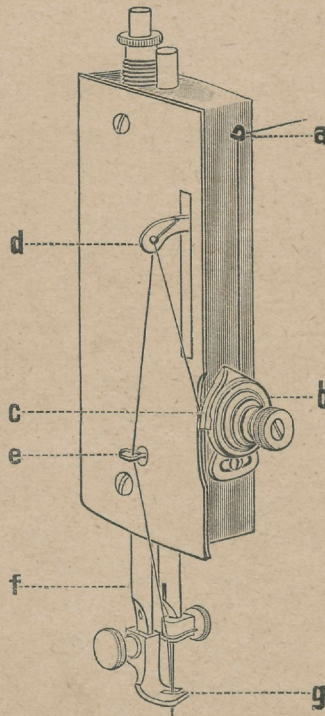
Tahad poolida, siis pane wäljas pool oogratta olew hoow "b" wäljas poole punkteeritud kohta "c". Selle läbi saab oograttas lahti peastetud, et rattast wõib ümber ajada ilma masina õmblus wärkita. Oograttast poolimise juures õlitada, on sisse pool ratta kodara ligidal punase kriipjuga õli auk "a". Enne kui poolima affat tuleb ikka oograttas lahti peasta.

5. Poolija.

Poolimise tarwis peab niit läbi weike draatrõnga, jäält kahe seibi läbi wahelt poliapparati altpoolt ülese pandut saama, ja wiimaks saab niit, pooliaugu läbi seest poolt wälja pistetud. Siis pane pool poolitaja sisse niimiwiifi, et see weike stift mis poolitajawõlli külles on, pooli auku sisse läheb.

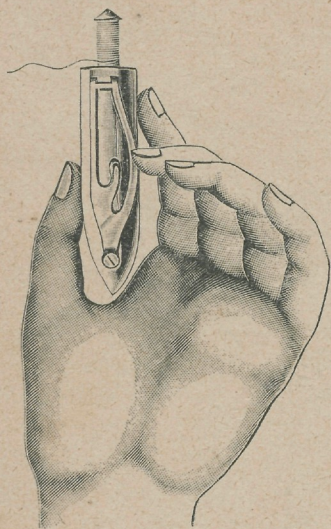

Siis tuleb sõrmega jao "a" külge wajutada mis läbi niiti lihtmise klapp ülese, wastu pooli kukkub. Wajuta siis poolitaja wastu suurt hoograttast, ja jedda oma poole keerates poolita nii kaua kui pool täis on. Kui gummirõngas ära kulub, et ta mitte enam wastu suurt rattast ei käi, siis wõib poolitajad, kruuwi "e" läbi jedda parema poole keerates, ligemale tellitud saada. Poolitamisewärgi wõll peab õlitud saama, muidu ta kulub. Gummiratta külge ei tohi mitte õli lasta jooksta, sest õli riffub teda lühikesel ajal ära.

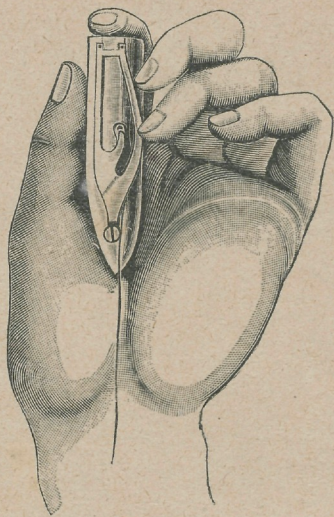

6. Niidi nõela taha panemine.

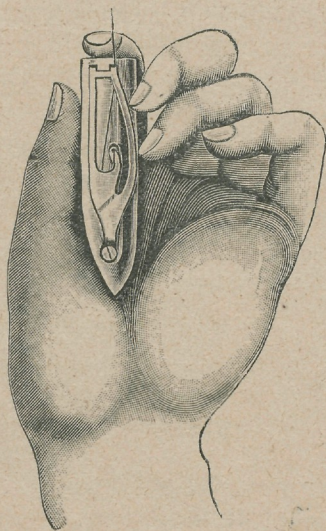
Pangu niit niidirullist läbi niidi aasa "a" siis alla pingutamise seibide wahete "b" paremast pahema poole läbi weikse traadiaasa, "c", ja siis ülese läbi niidi hoowa augu "d", ja siispangu niidi aasa "e", selle järele nõela flammiri "f" ja wimats läbi nõela silma "g" pahemast poolt parema poole.

(pilt 1)

(pilt 2)

(pilt 3)

7. Niit laenukele sisse panemine.

Tehtagu esimene siiber alusplatte peal lahti, ja ajagu masina rattast nii kuuu kui laenuke ette nähtawale tuleb, ja nüüd tõstku laenuke wälja. Laenuke wõtta oma kätte, nõnda nagu pilt 1 sulle näitab ja pane pool nõnda wiisi sisse et auu pool ots ülese poole seisma tuleb, siis tõmba niit laenukele alla nagu, (pilt 2) näitab, a selle järelle pea näpp laenukele augu peal et pool wälja ei tule, siis tõmba niit ülese nõnda et ta selle weikse keele allt läbi läheb nagu (pilt 3) sulle näitab.

8. Õmblemine.

Siiber tee lahti, pane laewuke otjaga oma poole laewukese korni sisse, selle järele kui niit umbes sõrme pikkuseni wälja tõmbanud oled siis lüfta siiber nii palju kinni et niit kinni ei aagi, siis tõmma nii jama sõrme pikkune tükk niiti läbi nõela filma, oiija jeda lõtwal pahemas kääs ja keera hoograttast tafa oma poole. Kui nõel alla läinud, ja jälle oma kõige kõrgemasse kohta jõudnud on, siis tõmba niit pingule ja tõmba laewukese niiti mis pisteplati augus nähtawal on tulnud, ülese.

Mõlemad teras siibrid peawad nüüd kinni olema. Siis pane mõlemad niidiotsad pressijala alla, lasse pressijalg maha riide peale ja masin on pruukimiseks walmis.

9. Niidi pingutamine.

Et ühe tafa ja head õmblust saada, peawad mõlemad niidi pingutusjed parajalt tellitut olema, see tähendab et mõlemad niidid peawad ühe pingul olema, et need riide keskelt endid kõidawad. Kui niit laewukesel pingumal on kui pealmine niit on, siis jääwad pealmise niidi sõlmed alla nähtawale. Kui agga pealmine niit pingumal on kui laewukesel, siis tulewad alumise niidi sõlmed peale poole nähtawale. Kui mõlemad pingutusjed ühed on, siis tulewad õiget pisted, see tähendab et pingutusjed peawad nõnda juhitud saama et mõlemad niidid riide keskelt endid kõidawat. Alumise niidi tellimine on laewukese ees pool otjas üks weifene kruuw, kui jeda kruuwi parem poole keerad, siis läheb niit pingumale, kui agga pahem poole, siis läheb ta lõtwamale. Pealmise niidi seadmine on tellida masina ees pool otjas külge peal, tellimise kruuwi läbi nagu pilt 6 näitab.

10. Pistepikkuse muutmine.

Paremal pool armi peal, kus niidi ja nõela tabell on, on pistme seadmise kruuw. Et pisted pikemaks teha, peasta see kruuw natuke lanti ja lüfta ta alla poole, kui lühemaks siis lüfta kruuw ülema poole. Kui soovitud pikkus kääs, siis keera kruuw jälle kinni.

11. Riide wajutaja seadmine.

Kui pressijala kruuwi masina ülewal olewa pea peal parem poole keerad siis wajutab ta kõwem riide peale, pahem poole siis lõtwemae Alatiise pruukimise juures ei ole tarwis pressi pingutada, agga kui paksu riidet õmmelda tuleb siis wõib tugewamine kinni wajutada.

12. Tähelepanemiseks.

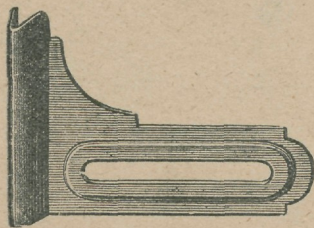
Mis paremast masin hoitud, puhastud ja õlitud saab, sedda suurem on tema vastu pidamine. Sellepärast on tarvis, et masin mis iga päew pruukimisel on, ka iga päew õlitud ja kõiksüühem iga 14 päewa tagand petroleumiga puhastatud saab. Masina õlitamiseks peab ainus head, õmblusemasina õli mis ilma tõrvajaoteta ja heasti puhastud on, pruukitad saama. Tihthepeale saab oodavuse pärast õli ja petroleum õlitamiseks segatud, see ei ole aga fोगuni hea, sest niisugune määre kulutab masinad.

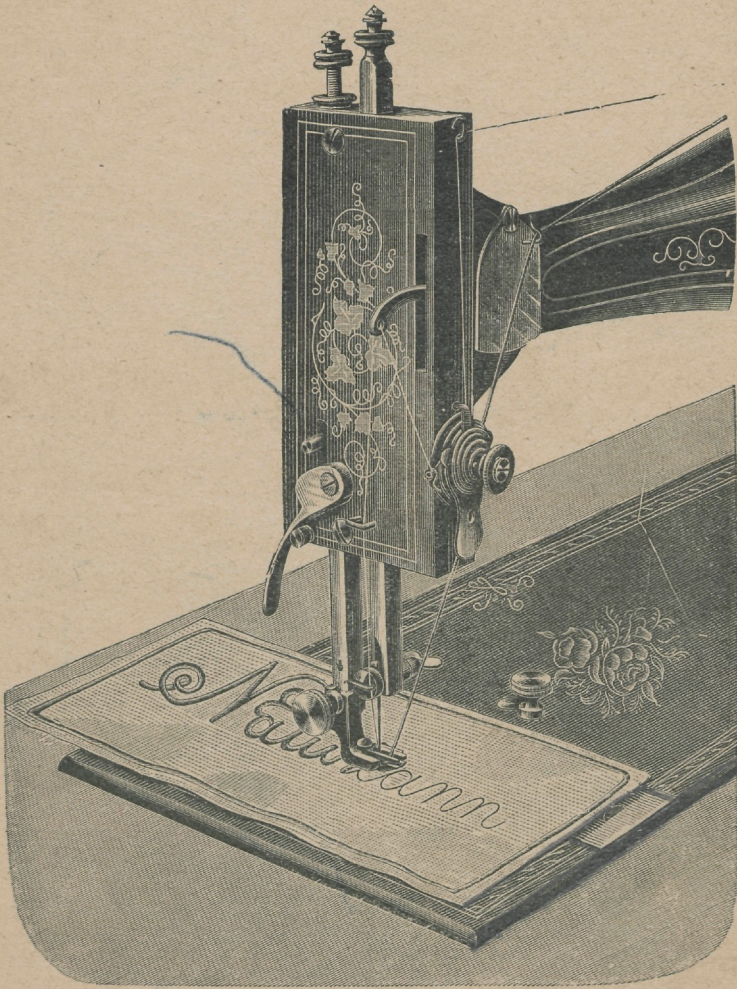
Üks wägga tähtsas masina jagu on nõel. Uhe fanti nõela läbi wõiwad õmblemise juures mitmesugused wead, nagu niidi katkiskumine, puundumat pisted, j. n. e. tulla. Sellepärast peaks icta mitte üksi passilik, waid ka kõiffe parem selts nõel, kui ta ka kallim on, wõetud saama; ka wastutan mina ainus nendemasinate ette, misjugused minu juurest ostetud õliga ja nõelaga käiwad.

Abiwärkide pruukimine.

13. Wiiru laud.

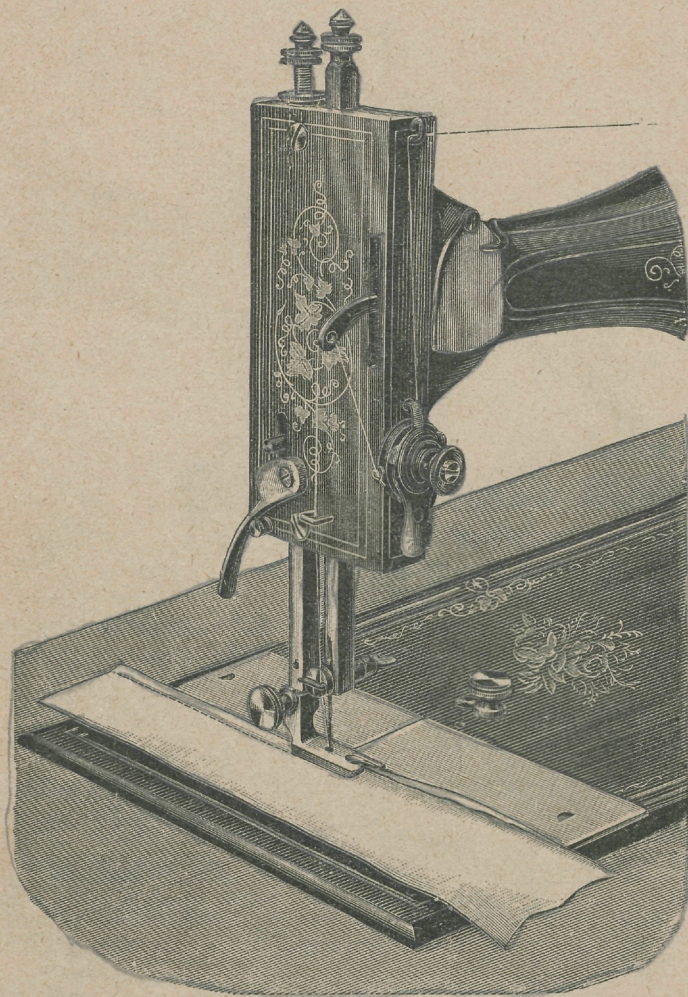
Wiiru laud saab pruugitud kui on ääre pealne otsekohene õmblus teha, siis saab wiiru laud kruuwiga kinni kruuwitud ja tõe vastu wiiru lauda hoitud.

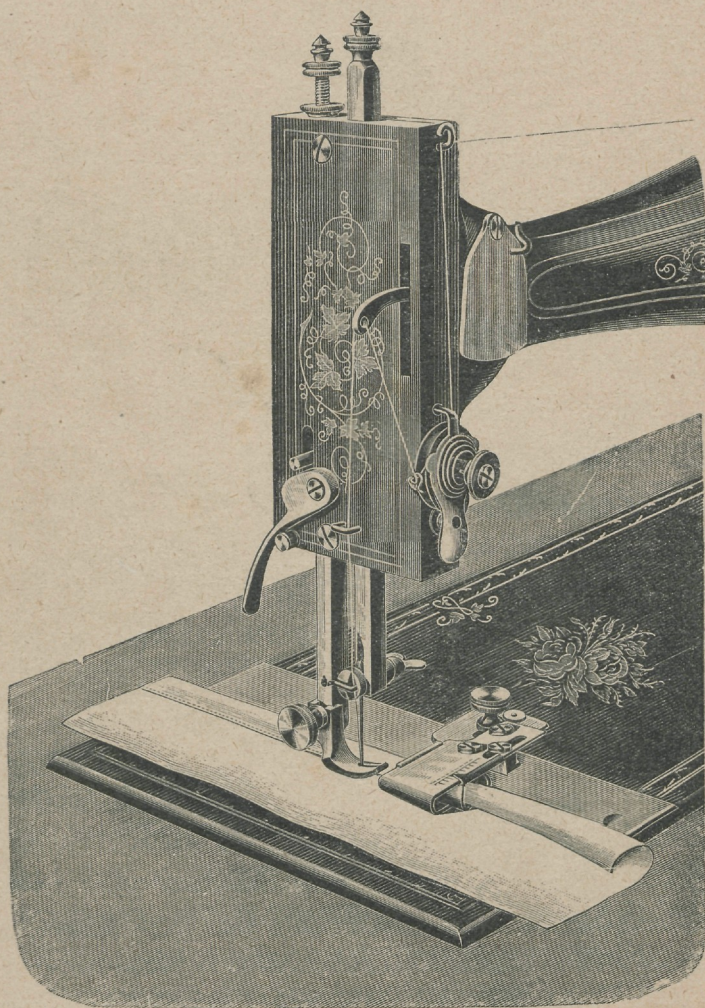
14. Sutasheria.

Selle tarwis mõtta hästi kitsad paela nimega sutash, aja seda wärtna peale ja pane üleval olewa ora otja, ja siis pista aasast läbipressjala esimise auku ja siis pressjala alla. Riie keera siis nõela alla seda modi, miisjuugusi wiirusi ehk käänusi ja senna peale tahad teha.

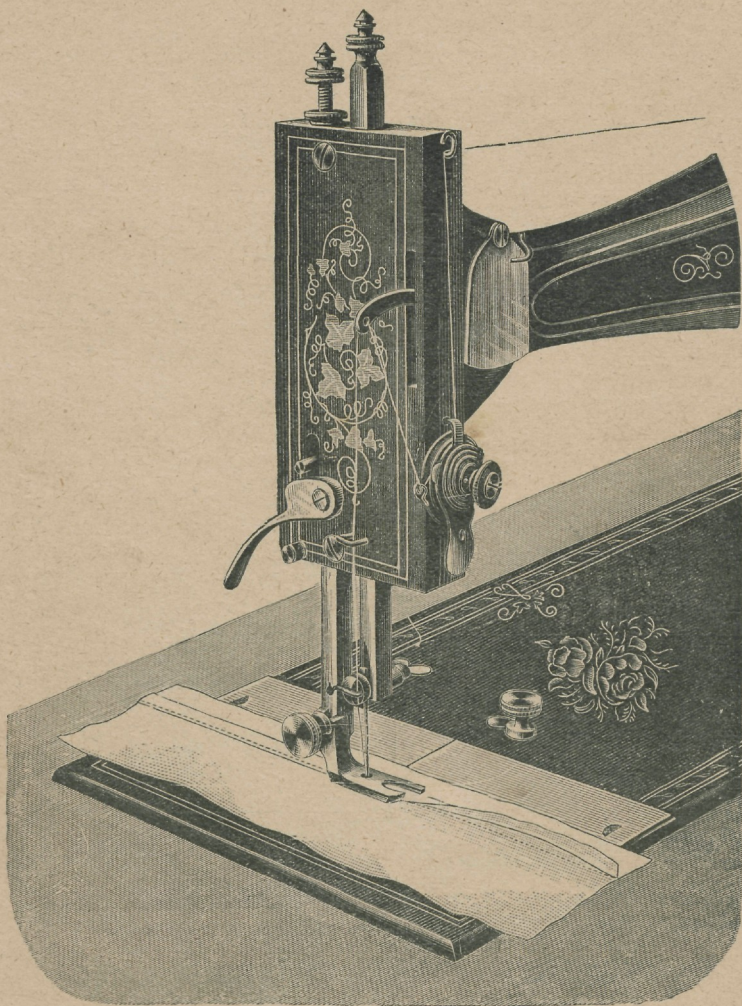
15. Palistaja.

Palistaja saab pressjala asemele kinni kruuvitud. Riide hõõratus saab kahetordseks keeratud ja siis sedamodi palistaja wahela alt ülese pandut. Ombluse ajal pead nõnda riiet pidama, et palistaja suutäis täidetud saab, muidu ei saa palistus mitte küllalt ümber pööratud.

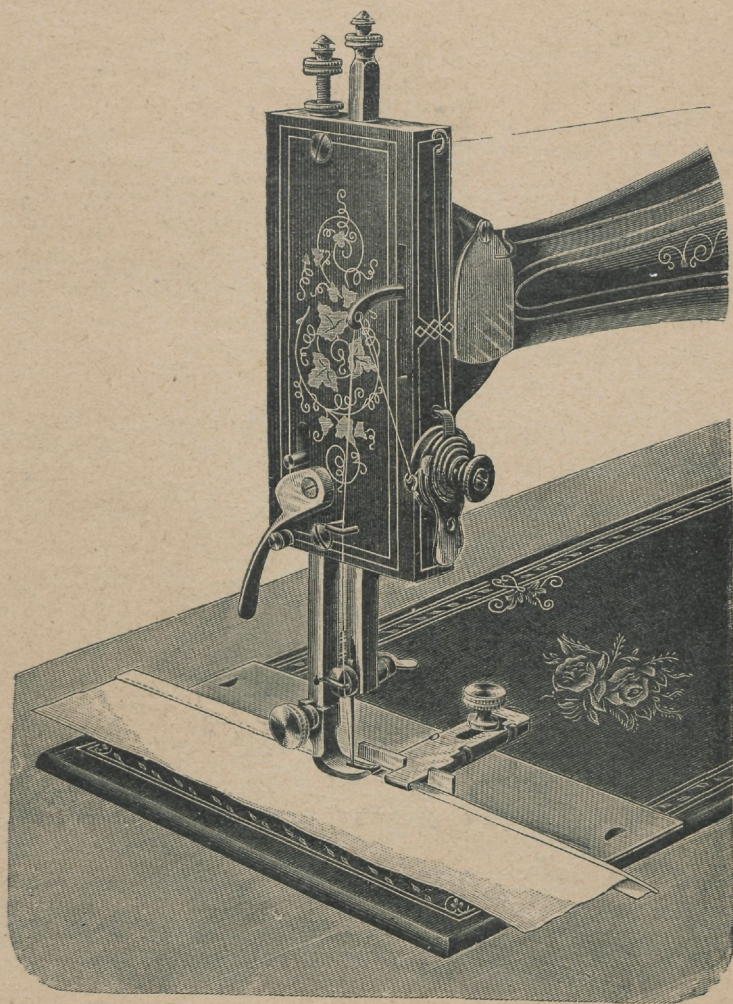
16. Muudetav palistja.

Muudetav palistja saab niisamoti kui viiru laud finni kruuvitud. Palistuse laiujus saab esimise kruuvi läbi sääritud. Kui palistaja on soovitud laiujusele pandut, siis saab see weike kruuw jälle finni keeratud. Riie, keda saab palistatud saab kahekorra aparati sisse pandut ja on jelle peale waatada et riide saab ümber pöratud.

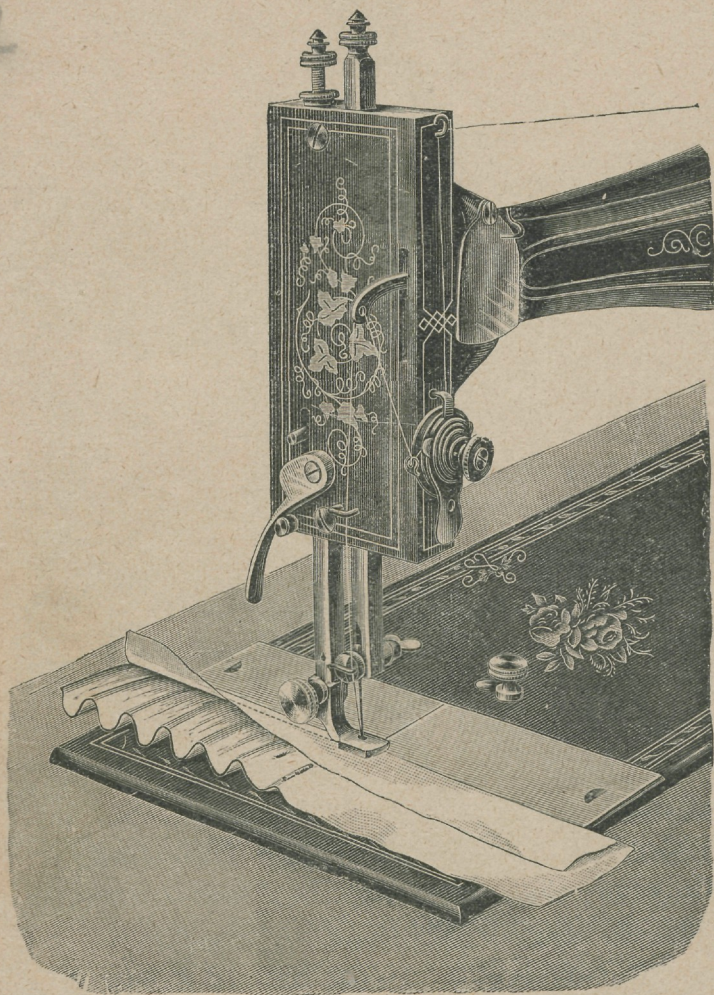
17. Terasest kappija.

Kappija saab niisamuti kui palistaja külge pandut. Kappimise juures pane riide tükkid nõnda üks teise peal, et alumine riide sõrm üks nattu teise alt wälga paistab, sest see eesseejawa jagu peab kappijast läbi jooksuma, ning nõnda õmble mõlemad tükkid kokku. Kui see on tehtud, siis löö riide tükkid laiale ühest ära, silita natuke õmblust ja lae see nüüd weel kord kappijast läbi käia.

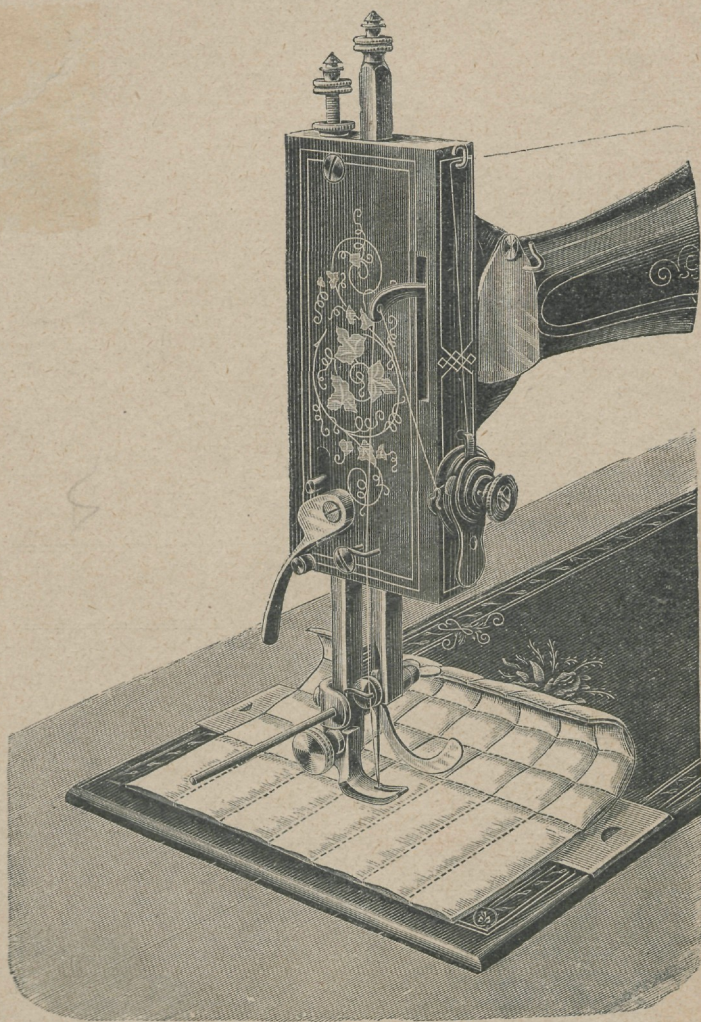
18. Paelutaja.

See wärk saab niisamuti külge kruvitud kui wiirulaud. Pael saab paelutaja wärki sisse nii wiisi pandut, et paela ääred hakide sisse seisma tulewad. Riide äär saab nüüd kahe haaki wahele, apparati sisse pandut, nii et pael riideääre ümber seisma tuleb ja sedamoodi mõlemad kofku õmbletud.

19. Krookija.

Selle värgi abiga on hästi kerge krooklasi teha kui temaga saab harjutud ümberkaima. Pane see riide mis kroogitud peab saama, krookimise pressjala alla ja teine, pealmine riide misjagune filedaks jääb pressjala prau walele. Kui nüüd õmblema hakkad, siis jääb, nii kui pilt näitab pealmine riide filedaks, alumine kroogitud. Krookide suurus saab tihhi tellimise kruuwi läbi tellitud. Mis pikem tihhi sedda suuremad kroogid.

20. Watterimise linial.

Seda värki pane nõnda kui pilt näitab läbi pressjalakangi pistes
wiga kinni ja lütkka teda nii kaugele ehk ligi kui laiad ehk kitsad ruudud teha
imustad. Hakkatus õmble esimine õmblus kriipsu järel, siis lütkka riie nii palju
paremale poole nõelast kaugemale kui laiad read teha tahad, nüüd kinnit see
linial nõnda, et ta all jookseja jagu just selle esimese kriipsu peal jookseb ja
nõnda edasi. Kõige ilusamad ruudud võib siis saada, kui riide ilma woodreta
üksi watti peale trükkitud tiffid

Masinale andakse järgmised abivärgid juurde:

12 nõela	1 õlitann
6 pooli	1 futashi õmbleja
1 linial	1 kroofija
1 liniali kruuv	1 kappija
1 muudetaw palistaja	1 paelutaja
2 terasest palistajad	1 wattirimefe linial
1 nõõriõmbleja	1 kruuwpender
1 tihiplatte	1 õppetuse ramat.

Järgmine tabel näitab mislugused nõelad ja niidid kokku passiwad.

Nõelade jeltji nummer on 705.

Nõela nummer	Niidi nummer	Niide jeltis
7	90—150	peenife maapolam
8	60—90	peenife louend
9	40—60	sherting, fretong ja louend
10	30—40	willafed fleidi riided
11	24—30	kalewi riided
12	20—24	kodu ku jutud kalewid
13	16—20 }	kõikjugu pakjud riided.
14	10—16 }	

